

نیمه پنهان حرفه معلمی

دست یابی به شایستگی های علمی، عاطفی و اجتماعی حرفه معلمی

در جلسات شورای برنامه ریزی مجله، بارها درباره خواسته ها و نیازهای علمی و فنی معلمان، به ویژه مسائل خاص کلاس درس، بحث کرده ایم، پیرو نتایج بحث ها و در حد توان خود، محتوای مجله را در جهت این خواسته ها سوق داده ایم. از آغاز سال تحصیلی جاری نیز با معلمان و مدیران مدارس، پیرامون همین موضوعات، به ویژه روش ها و فنون تدریس، گفت و گوهایی به عمل آورده ایم. حاصل بحث های شورای برنامه ریزی مجله، بیشتر درباره افزایش کیفیت علمی محتوای مجله، کاربردی کردن مطالب، معرفی تدریجی برنامه درسی ملی و ارائه رهنمودهایی برای توسعه و تقویت آن بوده است. هم چنین نسبت به درج تجربه ها و ابتکارات معلمان کشور، و تجربه های جهانی تعلیم و تربیت تأکید شده که علاوه بر ارتقای دانش و بینش حرفه های معلمان، می توان از آن ها به عنوان تجربه های جدید در کلاس درس استفاده کرد. حاصل گفت و گوهای مستقیم با معلمان و مدیران مدارس در دو زمینه جداگانه، اولی با عنوان تکنولوژی آموزشی در مدارس، به صورت میزگرد انجام می شود که از اول مهرماه سال جاری تاکنون، درباره شش موضوع مهم تعلیم و استفاده معلمان عزیز و سایر علاقه مندان به مسائل تعلیم و تربیت، به طور مشروح و مرتب در هر شماره مجله درج می شود. معلمان علاقه مند می توانند برای تکمیل اطلاعات خود، جریان این بحث ها، برای آگاهی از شماره های قبلی مجله مطالعه کنند و سؤال های مطرح شده در این میزگردها را شخصاً هم پاسخ دهند و چنانچه به هنگام مطالعه متوجه نکته ای شوند که در میزگرد به آن اشاره نشده یا پاسخ ها، کافی و قانع کننده نبوده است، نظر خود را بنویسند و به دفتر مجله بفرستند تا نسبت به تکمیل آن ها عمل شود. پیشاپیش از انتقادات سازنده و پیشنهادات ارزشمند شما که می تواند در ارتقای کیفیت مطالب مجله و مقاله ها بسیار مؤثر باشد، تشکر و قدردانی می کنیم.

اما دومین دست آورد گفت و گوهای مستقیم با معلمان و مدیران، گشایش باب جدیدی است که بسیار ارزنده و تحول آفرین است و به شهامت، تواضع و صداقت حرفه ای و در واقع به فداکاری و عشق معلمی مربوط است. رشد تکنولوژی از معلمانی که در این باره با ما همکاری کرده اند صمیمانه تشکر می کند. روزی که با نماینده این گروه وارد بحث شدیم، او به خوبی متوجه شد درباره مسائلی حرف می زنیم که بیشتر در کرامت و انسانیت معلم ریشه دارد و در حقیقت از درون نیمه پنهان حرفه معلمی سرچشمه می گیرد؛ مسائلی که با تعهد، مسئولیت، تعقل و سرنوشت ساز بوده است. برخی از این مسائل، تربیتی و فرهنگی و برخی رفتاری و هنجاری و برخی دیگر هم از زمره مسائل خاص کلاس درس، یاددهی و یادگیری هستند مانند: اختلال یادگیری، ضعف در یادگیری، ترس و نوسیدی، بدخطی دانش آموزان، کم توجهی به ویژگی های روانی دانش آموزان هر دوره تحصیلی، بی تجربگی در برابر موضوعات غیر مترقبه کلاس درس، عادت به نامهربانی و تحکم، ناتوانی در ایجاد تفاهم و برقراری روابط انسانی با دانش آموزان و... نادیده گرفتن هریک از این پدیده ها، می تواند برای دانش آموز، معلم، خانواده و جامعه بسیار دردناک و مسئله ساز باشد. معلمانی که در این باره با ما همکاری کرده اند، با کمال شهامت و صداقت برخی مسائل واقعی کلاس درس خود را عیناً مطرح کرده اند و صمیمانه درخواست نموده اند برای آگاهی بیشتر آن ها، رهنمودهایی داده شود تا بتوانند با استفاده از این رهنمودها، وظایف و مسئولیت های واقعی و انسانی خود را در مدرسه و کلاس درس به خوبی انجام دهند. رشد تکنولوژی آموزشی از کلیه معلمان ارجمند و دل سوز درخواست می کند که پس از مطالعه سؤال ها، چنانچه درباره هریک از آن ها تجربه عملی دارند و یا از اطلاعات علمی و کاربردی برخوردارند، از همکاری با مجله مضایقه نکنند.

یادداشت سردبیر

دکتر عادل یغما

هم‌چنین، اگر خود با این گونه مسائل تربیتی خاص درگیر بوده‌اند، و نتوانسته‌اند یا توانسته‌اند مشکل را حل کنند، در هر صورت، تجربه ارزنده خود را برای استفاده معلمان کشور، به دفتر مجله ارسال کنند.

بسیاری از اتفاقات تلخ و شیرین دوران تحصیل می‌تواند به عنوان تجربه‌های اخلاقی، فرهنگی، ارزشی و انسانی، در رفتار کلاسی معلمان تحول ایجاد کند.

نتایج پژوهش‌ها، تجربه‌های جهانی تعلیم و تربیت و اظهارنظر معلمان فرهیخته نشان می‌دهد، علاوه بر صلاحیت‌های علمی و هنری، اثربخشی، محبوبیت و شهرت معلمان و مدیران برجسته، غالباً از صفات و رفتارهای صمیمی، انسانی، تواضع، تدبیر و تعقل آن‌ها سرچشمه می‌گیرد تا سواد علمی آن‌ها. این ویژگی‌ها زمانی بهتر به دست می‌آید که معلمان و مدیران ارجمند، نسبت به نیازهای روحی، استعدادهای ذوقی، شرایط روانی و جسمی دانش‌آموزان توجه و دقت خاصی داشته باشند تا بتوانند اعتماد و اطمینان آن‌ها را جلب کنند.

کارشناسان مجله برای دست‌یابی معلمان عزیز به ویژگی‌های معلمان برجسته و محبوب، قرار است به تدریج، برخی از سؤال‌های مطرح شده در مجله را پاسخ دهند. انتظار داریم مدیران مدارس، معلمان ارجمند، صاحب‌نظران علوم اجتماعی و روان‌شناسی تربیتی و خصوصاً والدین، در این زمینه ما را یاری کنند که هدف، ارائه نشانی از کعبه است تا ره گم نشود.

برخی سؤال‌ها از این قرار است:

● من عادت دارم از همان ابتدای سال، دانش‌آموزانی را که مشکلاتی چون بیش‌فعالی، کم‌توجهی، اختلال یادگیری و ضعف یادگیری دارند، شناسایی کنم تا بتوانم وظیفه‌ام را درست و به موقع انجام دهم. لطفاً بنده را در چگونگی شناسایی و روش درمان آن‌ها راهنمایی فرمایید.

● من عادت دارم کاملاً با ویژگی‌ها و صلاحیت‌های یک معلم حرفه‌ای، آشنا شوم و بتوانم از آن‌ها در کلاس درس استفاده کنم. متأسفانه تا به امروز موفق نشده‌ام. لطفاً راهنمایی بفرمایید.

● چگونه می‌توانم ارزش واقعی یادگیری، علم‌آموزی و یادگیری فعال را به دانش‌آموزانم نشان دهم؟ لطفاً...

● آرمان‌های آموزش و پرورش روزه‌روز در حال افزایش است، اما آن‌چه در کلاس‌ها به عنوان واقعیت جریان دارد، چیز دیگری است. توقع مسئولان آموزشی از معلمان در حد آرمان‌هاست. بدون تردید، مطالبات آن‌ها برحق است زیرا در برنامه درسی ملی، معلم کارگزار اصلی تعلیم و تربیت تلقی می‌شود. بنابراین، باید خودمان را متناسب با این خواسته‌ها، به دانش، مهارت و تجربه‌های لازم مجهز کنیم. به نظر شما کارشناسان محترم، چگونه و از چه طریقی بهتر می‌توانیم این کار را انجام دهیم؟

● چگونه می‌توانیم نوعی جهت‌گیری کلی و مطلوب آموزشی-تربیتی را در دوره‌های تحصیلی بین معلمان و دانش‌آموزان ایجاد کنیم؛ به طوری که هم آموزش‌دهنده و هم یادگیرنده هر کدام در انجام فعالیت‌های خود وحدت‌نظر داشته باشند. مثلاً من به عنوان معلم، از رویکرد آموزشی و تربیتی «فعال» در کلاس بیشتر استفاده می‌کنم، اما وقتی دانش‌آموزان به پایه بالاتر می‌روند، رویکرد آموزشی غالباً تغییر می‌کند؛ یعنی غیرفعال می‌شود. در نتیجه، شیوه‌های آموزشی و تربیتی معلمان به جای تقویت یکدیگر، در تقابل هم قرار می‌گیرند. بیم آن است که در این شرایط، اهداف و انتظارات عالی برنامه‌های آموزشی و تربیتی به درستی تحقق پیدا نکنند. این مشکل مهم را چگونه می‌توان حل کرد؟ لطفاً...

● من معلم پایه اول ابتدایی هستم. دوست دارم به هنگام آموزش در کلاس، از بازی‌های آموزشی بیشتر استفاده کنم، ولی با این بازی‌ها آشنا نیستم، لطفاً...

● متأسفانه در مدارس ما، تعداد شاگردان بازیگوش، بدخط، کم‌علاقه به یادگیری و درس خواندن و... نسبت به سال‌های گذشته بیشتر شده است. وظیفه ما معلمان در برخورد با این گونه دانش‌آموزان چیست؟ لطفاً...

● من در کلاس از شیوه‌های آموزشی گوناگون استفاده می‌کنم، ولی باز هم در هر بار تدریس، تعدادی از دانش‌آموزانم مشکل

دارند و بعضی‌ها هم قانع نمی‌شوند. در نتیجه، خستگی‌ام مضاعف

می‌شود. لطفاً ...